ettilerse de idam hükmü infaz edildiği için onu kurtaramadılar. Abdülkerîm'in öldürülmesine öfkelenen halife, valiyi azletmek istemiş fakat öldürülen kişinin bir **zındık*** olduğunu anlayınca kararından vazgeçmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Taberî, *Târîḫ* (nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl), Kahire 1960-70 → Beyrut, ts. (Dâru Süveydân), VIII, 47-48; Bağdâdî, *el-Farḳ* (nşr. M. Muhyiddin Abdülhamîd), Kahire, ts. (Mektebetü Dâri't-türâs), s. 273-274; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil* (nşr. C. J. Tornberg), Leiden 1851-76 → Beyrut 1399/1979, VI, 7; Zehebî, *Mîzânü'l-iʿtidâl* (nşr. Ali Muhammed el-Bicâvî), Kahire 1382/1963 → Beyrut, ts. (Dârü'l-Ma'rife), II, 644; [T.H.], "İbn Ebil 'Avcâ'", *İA*, V/2, s. 729; G. Vajda, "Ibn Abi'l-ʿAwdjā", *EI²* (Fr.), III, 704.

 M. YAŞAR KANDEMİR

ABDÜLKERİM EFENDİ, Buhûrîzâde

(ö. 1192/1778)

Şeyh, mutasavvıf-şair ve mûsikişinas.

Türk mûsiki çevrelerinde Buhûrîzâde-i Sânî adıyla şöhret bulmuştur. Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur; ancak ömrünün büyük bir kısmını İstanbul'da geçirdiği bilinmektedir. Gençlik yıllarında, Kocamustafapaşa hankahı şeyhi Sünbüliyye'den Nûreddin Efendi'ye (ö. 1160/1747) intisap etti. İyi bir tarikat terbiyesi ve bilgisi alarak yetiştikten sonra bu tekkenin zâkirbaşılığına getirildi. Bir müddet sonra da Eyüp'te Şah Sultan Tekkesi şeyhi oldu. Bu vazifede iken seksen yaşlarında vefat etti.

Şiirlerinde Kemter mahlasını kullanan Abdülkerim Efendi'nin bugüne kadar divanına rastlanmamıştır. Bazı mecmualarda yer alan manzumelerinden onun iyi bir tekke şairi olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca dinî eserler veren bir bestekâr olarak zamanın önemli mûsikişinasları arasında yer almıştır. Muhtelif el yazması güfte mecmualarında, genellikle Buhûrîzâde-i Sânî adıyla pek çok eserine rastlanıyorsa da bunlardan ancak beş tanesinin notası zamanımıza ulaşmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Râmiz, *Âdab-ı Zurefâ*, Millet Ktp., Ali Emirî, T, nr. 762, s. 218; Müstakimzâde, *Mecmûa-i İlâhiyyât*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3397, vr. 147ª; Mehmed Şükrî, *Silsilenâme*, Hacı Selim Ağa Ktp., Hüdâyî, nr. 1098, vr. 26ᵇ; Hüseyin Vassâf, *Sefîne*, III, 344; S. Nüzhet Ergun, *Antoloji*, I, 164; Öztuna, *TMA*, I, 9.

 NURİ ÖZCAN

ABDÜLKERİM EFENDİ, Molla

(bk. MOLLA ABDÜLKERİM EFENDİ).

ABDÜLKERÎM el-HALEBÎ

(عبدالكريم الحلبى)

(bk. KUTBÜDDÎN el-HALEBÎ)

ABDÜLKERÎM-i HÂRİZMÎ

(عبدالكريم خوارزمى)

XV. yüzyıl sonlarında yaşayan İranlı hattat ve şair.

Hayatı hakkında pek az bilgi vardır. Doğum ve ölüm tarihleri belli değildir. Nesta'lik hattının ilk büyük üstatlarından sayılan Abdurrahmân-ı Hârizmî'nin oğlu, hattat ve şair Abdürrahîm-i Hârizmî'nin kardeşidir. Şiraz'da doğduğu ve hayatının büyük bir kısmını orada geçirdiği kabul edilmektedir. Hattı babasından öğrendi ve aynı üslûbu devam ettirdi. Akkoyunlu Sultanı Ya'kūb'un Tebriz'deki sarayında hattatlık yaptığı için Ya'kūbî nisbesiyle de anıldı ve bazı eserlerine bu şekilde imza attı. Kardeşi Abdürrahîm de aynı sebeplerle Ya'kūbî nisbesini kullandı. Ancak iki kardeşin birlikte yazarak Sultan Ya'kūb'a takdim ettikleri bir **murakka'***da Abdülkerîm'in Hârizmî, Abdürrahîm'in ise Ya'kūbî imzalarını kullandıkları görülmektedir. Nitekim Abdülkerîm daha çok Hârizmî nisbesiyle tanındı. Derbeder bir hayat sürmesi ve zihnî rahatsızlığı sebebiyle, zaman zaman eserlerine Pâdişah, Hudâ, Zürefâ gibi garip imzalar da atmıştır.

Abdülkerîm ve kardeşi nesta'liki babalarının üslûbunda ve imzasız olarak birbirinden ayırdedilmesi güç bir şekilde yazmışlardır. Bu üslûbun ana karakteri, dikey harflerin uzun, yuvarlak harflerin genişçe yazılması şeklinde ifade edilebilir. *Tuhfe*'de kaydedildiğine göre, Hârizmî diğer yazı çeşitlerinde de mâhir olduğu halde çok yazmayı sevmez, uzun aralarla yazdığı yazılarda ise tashih yapmaya gerek duymazdı.

P. P. Soucek, Hârizmî ile çağdaş olan Muhammed b. Bakkal tarafından yazılmış olan *ʿAcâʾibü'l-maḫlûḳāt* (Royal Asiatic Society) ile *Şehnâme* (Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., Hazine, nr. 1496) tezhiplerinin Mevlânâ Abdülkerîm imzasını taşıması sebebiyle, bu zatın aynı bölgede aynı tarihlerde yaşayan Abdülkerîm-i Hârizmî olabileceğine dikkat çekmektedir. Ancak, babası gibi tezhiple de uğraşmış olması mümkün olan hattatın bu eserlerin tezhiplerini yapmış olması imkânsız değilse de kaynaklarda bu hususta kesin bir bilgi bulunmamaktadır.

Abdülkerîm-i Hârizmî'nin kaleminden çıkan eserlerin çoğu İstanbul kütüphanelerinde bulunmaktadır. Ayrıca Tahran ve Leningrad kütüphanelerinde de eserlerinden örnekler vardır. Bunlar arasında, Tahran Meclis-i Şûrâ-yı Millî Kütüphanesi'nde bulunan *Ḥâlnâme-i ʿÂrifî* ve *Rûşenâînâme* 883 (1478) tarihini taşımakta ve bilinen en geç tarihli eseri kabul edilmektedir. Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'nde bulunan Emîr Gayb Bey, Şah Tahmasb, Mâlik-i Deylemî ve Sultan Ya'kūb murakka'larında, yazılarından çeşitli örnekler bulunmaktadır. Ayrıca İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde iki kıta yazısı vardır. Şiirle de meşgul olduğu bilinmekle beraber bugüne kadar divanına rastlanmamıştır.

Sultan Yâkub Albümü'nden Abdülkerîm-i Hârizmî hattı bir sayfa (Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., Hazine, nr. 2153, vr. 65ᵇ)